

Paharifolken lever på Himalayaslutningen i norra Indien. Husen har skiffertak och har ibland också träsniderier. Ofta har man boskap i bottenvåningen för att utnyttja värmen från djuren. Paharis lever på jordbruk men har också t ex kor, får och getter.

Adivasis landrättigheter hotas:

Indiens ursprungsfolk står med ryggen mot väggen

[Gonder; Pahari; Indien] Över 80 miljoner människor i dagens Indien tillhör de 460 folk och samhällen som har beteckningen adivasi. De anses av en del forskare vara ättlingar till Indiens tidigaste befolkning, som började trängas undan av krigiska herdenomader mer än tvåtusen år före vår tideräknings början. Vissa adivasis kom senare att ingå ibland de så kallade oberörbara kasterna, daliterna. Andra drog sig undan i svårtillgängliga bergs- och skogsområden.

Så kanske det var. Men hela denna forskningsbild är också ifrågasatt i den moderna indiska debatten. Några menar att några "krigiska herdenomader" aldrig dykt upp, eller att om de fanns så är deras ättlingar lika "ursprungliga" som adivasis.

"Adi" betyder ursprunglig och "vasi" invånare. Det är hindi och inte dessa folkgruppers namn på sig själva. Det handlar om kulturellt mycket skilda grupper; från bhil på 3,5 miljoner

människor, viabodos och nagasinordöstra Indien som kräver egna nationalstater, till ongen som är ursprungsbefolkningen på Andamanöarna och utgör kanske bara några hundra personer. Adivasis talar 250 skilda språk. Några har egen skrift.

Totalt 7,5 procent av Indiens 1,1 miljarder invånare räknas som adivasis. Läger man till daliterna handlar det kanske om en fjärdedel av Indiens befolkning.

Bilderna här intill tog jag och Ola Persson vid besök hos olika av dessa folkgrupper i Indien. Två bilder från gonderna, en adivasigrupp som egentligen innefattar flera s.k. stamfolk – muria, maria, "bisonhorn"-maria, jhuria osv. Gonderna brukar uppges vara omkring fem miljoner människor i centrala Indien.

Vår värd, tolk och vägvisare hos gonderna var Partha Munshi. Han hade tidigare bott länge i Malakot och verkade också fungera som en "middle man", en kontaktlänko mellanhand mellan människor i den närmast tätorten Kondagaon och den övriga världen, och muria-gondbyn Malakot. Partha Munshi tillhörde en bengalisk flyktingenklav, men hade lärt sig gondernas språk.

Adivasi-folken i Indien räknas som de ursprungligaste invånarna. Men de särskilda lagar som finns om deras landrättigheter tillämpas ännu i liten grad. Här en kvinna på en stamfolkmarknad i Sunkarametha, nära Araku i Andhra Pradesh.

Gonderna - metallhantering och oljefröpress

Vi fick vid vårt besök i Malakot se muria-gondergöramönsterpåsinakalebasskärl. De användes för förvaring av till exempel gröt, palmvin – gorga - eller färg. Glaserade lerkärl med enklare mönster fanns också.

Ett 12-ekrat vagnshjul hörande till ett vagntransportmedel som dras av kreatur stod lutat mot den palissad som omgav delar av byn och sades vara till skydd mot tigrar. Detta djur hade man dock inte sett i trakten på åratat.

En smidesverkstad fanns utomhus. Verktyg och knivar tillverkades och reparerades. Ett glödande metallstycke bearbetas mot städet, som utgörs av en stor sten. Metallen upphettades i en härd som hölls brinnande via syretillförsel från en fott-rampad bälg. Ett glödande metallstycke bearbetas mot städet, som utgjordes av en stor sten. Metallen upphettades i en härd som hölls brinnande via syretillförsel från en fottrampad bälg.

Vi blev också visade en oljefröpress. Trädstockar och stenar användes som tyngder som pressade ner en flätad korg som innehöll oljefrön. Den flätade oljefröbehållaren ger på grund av trycket ifrån sig olja som uppsamlas i ett kärl nedsänkt i en liten grop i marken framför. Delar av konstruktionen var för övrigt påfallande lik lingam/yni-symbolen, central i hinduismen.

Gonderna har mycket av egen religion kvar. Särskilt i Bastardistriktet har den endast delvis förändrats och påverkats av hinduismen. Ett av bevisen för det var en stor slänggunga av trä. Denna används enligt uppgift av gondernas andemedier – sirahas, gunias – när de ska försätta sig i trance-tillstånd. Högst upp satt en fågel av trä, en symbol för andeflykt i många kulturer.

Vid vårt besök blev vi vittne till hur Shukashing, andemedium i Malakot, blev besatt. Byborna tycktes betrakta detta som något mycket vardagligt och naturligt. Mediet fick frågor av olika slag vilka,

som byborna såg det, andarna besvarade genom honom.

Paharis - bergsborna

En bild är från Uttarakhand, ett område på Himalayasluttningen i de norra delarna av den indiska delstaten Uttar Pradesh. Fotografiet tog vi på samma resa, under slutet av 1980-talet i eller kring byarna Netwar, Barkot och Purola. Befolkningen kallas paharis, vilket lär betyda "bergsbor". Paharis är delade i två huvudgrupper; khasas och domer. Den brittiska kolonialförfattaren Rudyard Kipling nämner också paharis i sina berättelser från bergen norr om Dehra Dun. Till exempel i "Plain Tales from the Hills", 1888.

I trakten finns också bhotiyas och tibetaner, liksom kontrakterade nepalesiska vägarbetare och deras familjer. Nepal ligger relativt nära. Vid denna tid hotades över 40 byar i Uttarkashi-distriktet av tvångsflyttning. Den officiella motiveringen var att reservat skulle anläggas för skydd av snöleoparder. Troligare var att man planerade en ökad exploatering av skogen och andra naturtillgångar i området. Här i västra Himalaya startade den världsberömda indiska trädkramarörelsen, Chipko Andolan.

Vid vårt besök såg vi gårdar och tempel med skiffertak. Tempelplatserna hade ofta stenläggning. I förgrunden syntes ibland en nandi-tjurstaty, och en trumma, dhol. Ibland fanns en klocka och ett speciellt torn på templet. Träsniderier utanpå bostadshusen. Bland annat syntes ett snidat gethuvud.

Husen hade ett lerklinat område mellan stockarna. I undervåningen hade man boskap vilket gör att värmen från den stiger upp till övervåningen där människor bor. Träsniderier på trappor och räcken.

Metallutsmyckningen glänste på porten till ett tempel helgat åt den lokala guden Poko. Runda metallstycken som tycktes vara mynt hade fästs i porten med spik. Kvinnor och ett antal barn satt ofta under skiffertaket på de kraftiga stockarna.

Stenrösen med magisk funktion fanns vid stigarna. En tolkning av dessa är att de anläggs vid platser där olyckshändelser inträffat – eller skulle kunna inträffa - vilka anses orsakade av en "ond" ande. Denna "onda" ande tillbeds genom att mynt - eller ibland andra metallstycken - trycks in i träsprickorna på avlånga fisk- eller krokodilliknande träfigurer med tän-

Adivasifolken lever ofta i bergs- och skogsområden som varit otillgängliga. Idag utsätts de dock för ett ökande tryck. Industrialisering, dammbyggen, nationalparker och turism gör att allt fler hindras fortsätta sin traditionella livsföring. Här barn hos muria-gonder i Malakot.

der som låg i stenröset. Mynten som fästs vid metallbeslagen på porten till det etablerade Pokotemplet kan ha haft en liknande funktion.

Adivasi-lagarna tillämpas inte

Liksom paharis i Himalayasluttningen drabbas också adivasifolket i centrala och södra Indien av naturexploatering och industrialiseringen. Ungefär 20 procent av Indiens yta är skogstäckt. Här lever omkring 10 miljoner adivasi. Men deras rättigheter erkänns inte alltid utan de betecknas ofta som fridstörande "encroachers", intränglingar.

Adivasis tusenåriga sätt att bruka skogen – som majoritetsbefolkningen skulle kunna lära sig mycket av – bryr sig många inte om. Istället drivs adivasifolket iväg. De får göra plats för träindustri, turism, national- och viltparker, energiutvinning. Ibland blir de till och med nerskjutna.

Det finns lagstiftning i Indien som ger adivasi rättigheter, till exempel i landets författning del 5, artikel 244.1 och 73. 1990 togs också statliga beslut att delstatsregeringarna är skyldiga att bereda adivasi-befolkningen möjlighet att utöva sitt skogsbruk på traditionellt sätt.

Indiens premiärminister Manmohan Singh utlyste en lagstiftning om skogslevande adivasi landrättigheter i januari 2005; "Scheduled Tribes and Forest Dwellers – Recognition of Forest Rights - Bill". Indiens statspresident A.P.J Abdul Kalam manade även han i ett tal i februari 2005 landets parlament till ett nödvändigt skydd av adivasifolkens egendoms- och landrättigheter.

Men många adivasitillhöriga kan peka på att dessa lagar och uppmaningar inte tillämpas. Fattigdom, små utbildningsmöjligheter, sjukdomar och slavliknande arbetsförhållanden är istället vardag för Indiens ursprungsfolk. C.K. Janu, en känd adivasiföreträdare konstaterar idag:

– För att Indiens regering ska bry sig om våra angelägenheter måste vi blockera tillfarterna till huvudstaden i tio dagar.

I och med detta yttrande finns också något meddelat: Adivasi själva kommer även framöver att förhålla sig allt annat än passiva inför sitt läge.

Fakta ur:

Artiklar av Teodor Rathgeber:

-Adivasi in Indien. Vergessen, verdrängt, ruiniert – und wiederständig!

-"Wald" oder "Forst"? Bägge i "Progro/Bedrohte Völker" 2/2005.

Tidskriften Sydasiens.

Läsa mer:

Gonderna och många andra stamfolk i Indien finns beskrivna i böcker av t ex Verrier Elwin ("The Muria and their Ghotul", "Maria Murder and Suicide" m fl), Christoph von Führer-Haimendorf ("Tribes of India. The Strugg-

le for Survival") och Per Juliusson ("The Gonds and their Religion"). Arne Sucksdorffs i Sverige välkända filmer om "djungelpojken" Chendru är inspelade i ett gondområde.

Paharis har besökts och beskrivits utförligt, till exempel i boken "Hindus of the Himalayas" av antropologen Gerald D. Berreman.

I en nyare avhandling utgiven i Sverige med titeln "They call for us" har socialantropologen Christer Norström beskrivit paliyan, ett jägar-samlarfolk i södra Indien. Boken är utgiven i serien Stockholm Studies in Social Anthropology 53/2003.

Shukashing, ett trance-medium i muria-gondbyn Malakot. Han blev under vårt besök besatt vid ett tillfälle. Andarna ansågs via Shukashing svara på frågor från byborna som då hade samlats. På bilden bär han delar av en bröllopsutstyrel, vilket var hans specialité att tillverka.

På kartan syns några av de områden där en hög procent av adivasi lever: Där bland Bastardistriktet i södra Madhya Pradesh och Uttarkhand väster om Nepal, områden som vi besökte. Stamfolken finns också i de flesta av Indiens övriga delstater

Text: Henrik Persson
Foto: Henrik Persson, Ola Persson